

Iljo Trajkovski

Pariska mirovna konferencija

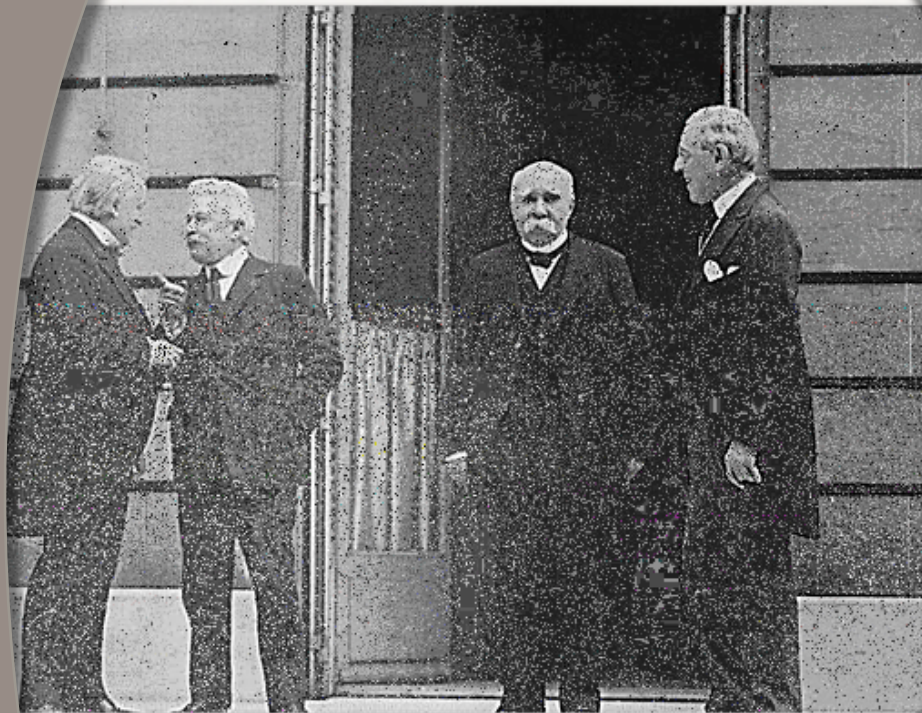
S
SHS / K

č
J

ž

K
V

S

Ključno pitanje

Koliko se Pariska mirovna konferencija pokazala značajnom za narode Balkana?

Tema

Glavna tema ove radionice je period Prvog svjetskog rata, Pariška mirovna konferencija i osnivanje Kraljevine SHS / Jugoslavije. Tema je relevantna za sve države koje su dio ovog projekta i veoma je kontroverzna i osjetljiva. Formiranje nove države predstavlja polaznu tačku za mnoge konflikte i ratove na Balkanu.

Ishodi učenja:

- Sticanje osnovnih znanja o Pariskoj mirovnoj konferenciji: ko je sve učestvovao, kada i đe je ovaj događaj održan?
- Učenici će ocijeniti značaj Pariske mirovne konferencije, očekivanja i razočaranja među narodima Balkana; analizirati značaj odluka Pariskih mirovnih ugovora za male narode i kakav su efekat oni imali na Balkanu; primijeniti znanja o Pariskoj mirovnoj konferenciji u odnosu na situaciju na Balkanu u današnje vrijeme.

Ciljevi:

- Pregled očekivanja i razočaranja Pariškom mirovnom konferencijom, a naročito zbog priznavanja novonastalih država.
- Kritičko razumijevanje utjecaja svjetske politike na prilike na Balkanu.

Uputstvo za predavače:

Nastavnik će predstaviti temu razredu i govoriti o kontekstu. Takođe će objasniti da će raditi dva školska časa, sa različitim tipovima izvora, pojedinačno i u grupama. Svaki učenik bi trebalo da radi sa različitim izvorima i aktivno učestvuje u predstavljanju zaključaka. Prvih 45 minuta učenici će raditi na materijalima o Konferenciji, a drugih 45 minuta na materijalima u vezi sa stvaranjem Kraljevine SHS. Na kraju, učenici bi trebalo da povežu ta dva istorijska događaja i da odgovore, odnosno, razumiju ključno pitanje u ovom modulu. Modul se može koristiti u nastavi za sticanje novih znanja, ali takođe, uz neke izmjene, nastavnici ga mogu koristiti i za provjeru znanja (ocjenjivanje).

Aktivnost 1: Uvod, nastavnik predstavlja temu, čita Uvod i objašnjava različite vrste izvora. Za rad sa prvom grupom izvora biće formirane grupe od po četiri učenika.

Aktivnost 2: Prve dvije aktivnosti se odigravaju istovremeno, ali u različitim grupama. Nakon formiranja najmanje 6 grupa učenika od po 4 člana, nastavnik daje prva dva izvora za Aktivnost 1 u prve tri grupe učenika, a druge tri grupe učenika dobijaju izvore iz Aktivnosti 2. Imaće na raspolaganju da objasne svoje zaključke, a nastavnik slučajnim odabirom bira jednu grupu za Aktivnost 1 i jednu za Aktivnost 2, komentari iz drugih grupa su dobrodošli. Vrijeme za ove aktivnosti

Aktivnost 3: Kao i u prethodnom slučaju, sljedeće dvije aktivnosti odigravaju se u isto vrijeme. Ovoga puta nastavnik bira po jednog učenika iz svake grupe, tako da ostaje 6 grupa od po tri učenika, i sedma grupa koja će imati 6 učenika. Aktivnost 3 ima tri grupe izvora i tri pitanja na koja treba odgovoriti. Svaka grupa izvora i svaki odgovor biće dati dvijema grupama učenika. Sedma grupa učenika će raditi Aktivnost 4 ili će dobiti 14 tačaka predšednika SAD Vudroa Vilsona, kao izvor, i odgovoriće na pitanja.

Aktivnost 4: Nastavnik nasumičnim rasporedom traži odgovore grupa i uključuje sve učenike da daju primjedbe i komentare na odgovore.

Aktivnost 5: Nastavnik daje neki uvod ili čak može pripremiti mali kontekst sa osnovnim informacijama o Kraljevini SHS/Jugoslaviji. Takođe, može da koristi dvije karte Balkanskog poluostrva, iz 1913. i 1919. godine.

Aktivnost 6: Nastavnik će formirati 4 grupe od po 6 učenika, daće im zastavu i grb Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca i novčanice koje su bile u opticaju u Kraljevini SHS/Jugoslaviji.

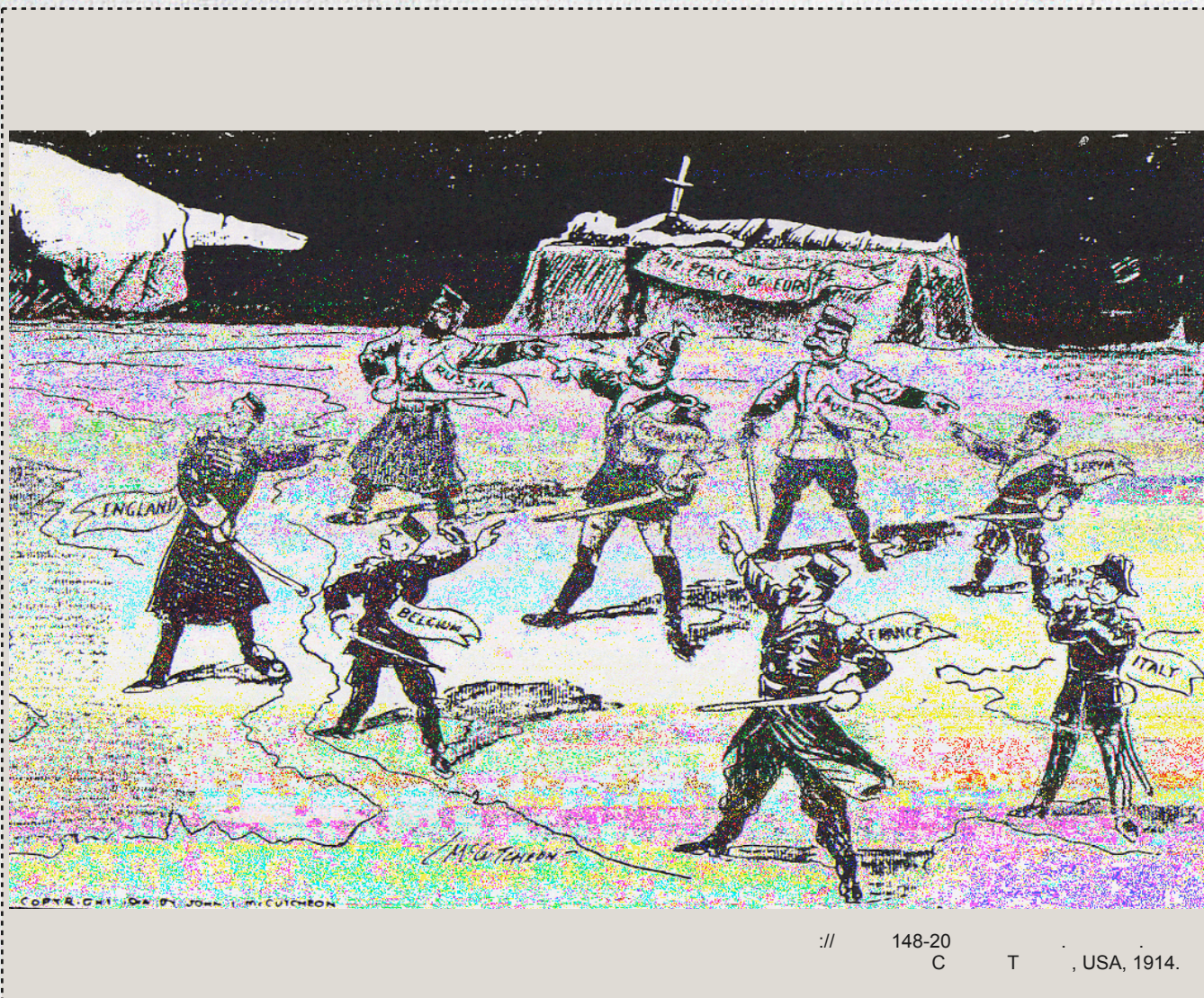
Aktivnost 7: Nastavnik će spojiti učenike u dvije grupe, tako da mogu raditi sa većim brojem dokumenata i izvora. Učenici će početi sa Aktivnošću 6, a obje grupe će raditi na hronološkoj vremenskoj liniji, tj. postavljajući informacije iz izvora na vremensku pravu.

Aktivnost 8: Učenici i nastavnik će pokušati da nađu odgovor na ključno pitanje

90
minuta

Učenci, podijeljeni u grupe od po četiri, diskutuju i analiziraju ilustraciju, koristeć

:// 148-20
C T , USA, 1914.

Aktivnost 2

1. Uporedi dvije karte i utvrdi kakve su bile posljedice Pariskog mirovnog sporazuma u Evropi.
2. Pročitaj tekst na karikaturi i pronađi kako i zašto je crtež povezan sa kartama.

Izvor 2

Karta Evrope iz 1919.

<http://florigkor.com/WALL5295708.gif>

Izvor 1

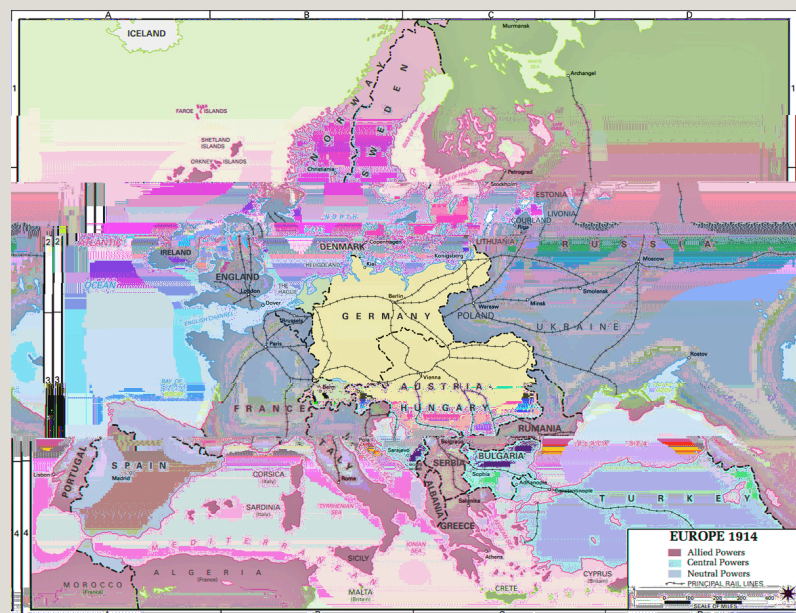

- sve moje godine ucenja su uzaludne!

Cartoon "Redrawing Europe" published 18/02/1919, Berryman Political Cartoon Collection

Izvor 3

Karta Evrope iz 1914.

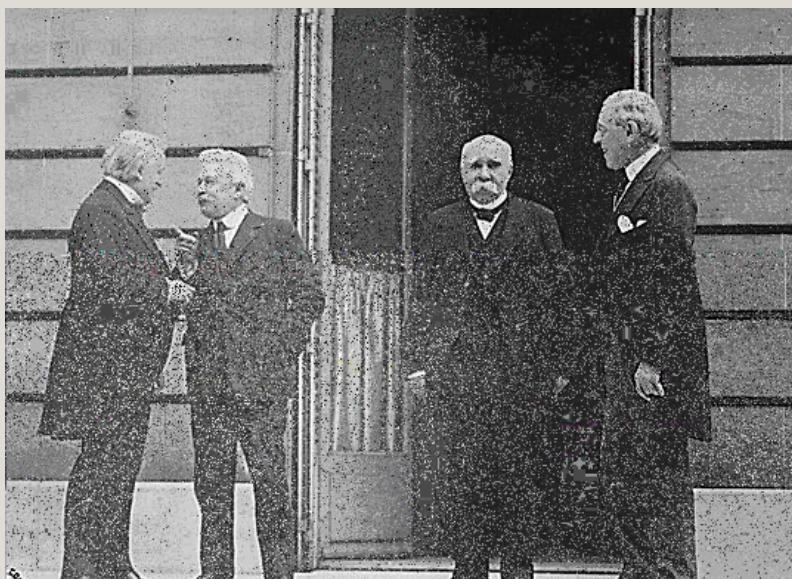

Aktivnost 3

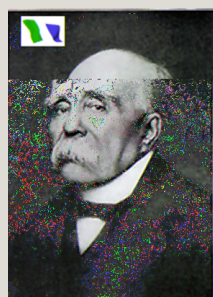
1. Uporedi prva četiri izvora i utvrdi ima li nekih zajedničkih ciljeva.
2. Uporedi govor predsjednika SAD V. Vilsona sa izjavom ministra spoljnih poslova Njemačke.
3. Analiziraj kartu i utvrdi koje nove države su se pojavile.

Izvor 1

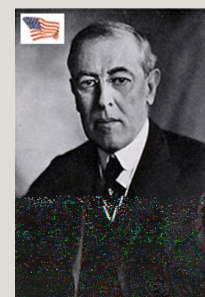
„Velika četvorka“ – savezničke vođe koje su se sastale na Pariskoj mirovnoj konferenciji.

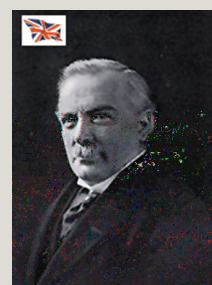
Savjet četverice na Pariskoj mirovnoj konferenciji, 27. 5. 1919.
<http://www.europeana.eu/portal>

Žorž Klemanso

Vudrou Vilson

Dejvid Lojd Džordž

Vitorijo Orlando

Izvor 2

Izjava D. L. Džordža, britanskog premijera, od 05. 01. 1918.

Prvi zahtjev (...) (je) nezavisnost Belgije i reparacija koja se može dobiti za uništavanje belgijskih gradova i predjela. Ovo nije zahtjev za ratnu odštetu, poput one nametnute Francuskoj od strane Njemačke 1871.

(...) Mi vjerujemo, međutim, da je nezavisna Poljska, koja se sastoji od svih onih pravih poljskih elemenata koji žele biti njen dio, hitna neophodnost za stabilnost Zapadne Evrope (...).

(...) Na koncu, mora doći do reparacije za štetu nastalu kršenjem međunarodnog prava. Ova mirovna konferencija ne smije zaboraviti naše mornare i njihove zasluge, kao ni strahote koje su propatili za zajednički cilj slobode.

Encyclopedia of International Affairs, edited by J.C. Johari, Ammol Publications P, 1997

Izvor 3

Pismo Aristida Brijanda Žilu Kambonu, od 12. januara 1917.

Prema našem mišljenju, Njemačka više ne smije imati ni stopu zemlje preko Rajne; organizacija ovih teritorija, njihova neutralnost i njihova privremena okupiranost, moraju se razmotriti u razmjeni mišljenja između saveznika. Važno je, međutim, da Francuska, kao najdirektnije zainteresovana za teritorijalni status ovog regiona, ima vodeći glas u ispitivanju rješenja ovog ozbiljnog pitanja.

The Foreign Policy of France from 1914 to 1945 by Jacques Néré, Routledge Publishers, 2002, p. 267.

Izvor 4

Govor predšednika SAD Vudroa Vilsona od 8. januara 1918.

Ono što tražimo u ovom ratu, prema tome, nije ništa posebno za nas. Želimo da se svijet uredi i bude bezbjedan za život, a naročito da svijet postane bezbjedan za svaku miroljubivu naciju, kao što je naša, koja želi da živi svojim životom, uređuje svoje institucije, bude uvjerena u pravdu i pravične odnose sa ostalim narodima svijeta, protiv upotrebe sile i sebične agresije. Svi narodi svijeta su zapravo partneri u tom nastojanju, a mi sa svoje strane jasno vidimo da ! ukoliko se ne ukaže pravda prema drugima, neće je biti ni prema nama.

<http://www.firstworldwar.com/source/fourteenpoints.htm>

Izvor 5

Centralna Evropa u Prvom svetskom ratu

- Prijeratne granice
- Poslijeratne granica
- Njemački gubici
- Ruski gubici
- Bugarski gubici
- Bivša Austrougarska

<http://faculty.unlv.edu/pwerth/Europe-1919-2.jpg>

Izvor 6

Odlomak iz djela Njemačka prije mirovne konferencije, autora Grofa fon Brokdorf-Rancaua (Count von Brockdorff-Rantzau)

Mi odbijamo naše neprijatelje kao sudije zbog njihovih predrasuda. Mi se ne možemo povinovati tvrdnjama osvajača (pobjednika), već jedino nepristrasnom sudu. Prema tome, ja si neću dozvoliti da se udaljim od tačaka Vilsonovog mirovnog programa, koji su priznale obje strane (...). Mi smo spremni i za ograničenja našeg suvereniteta, ako naši bivši neprijatelji i budući sušedi pristanu na ista ograničenja.

(...) Zbog toga, mi se držimo Vilsonovih principa da se nikakva odšteta ne plaća pobjednicima i da se nikakva teritorija ne oduzima od poraženih.

Obavezni smo i spremni popraviti štetu koja je nastala od naših napada na civile i na teritorijama koje smo okupirali, ali ako ponovo izgradimo ono što je uništeno na tim prostorima, želimo da to bude od našeg besplatnog rada.

The Living Age Company, Boston, USA, 1919, pp. 68-9. Brockdorff-Rantzau was Foreign Minister of Germany during the Paris Peace Conference

<http://www.hoddereducation.co.uk/Sitelimages/d7/d7270073-b719-494e-9ced-95252ae44e72.pdf>

Aktivnost 4

1. Pažljivo pročitajte svih 14 tačaka predšednika SAD Vudroa Vilsona i poređajte ih po važnosti.
2. Objasni zašto su na tvojoj listi tačke poređane tim redom.
3. Koje od tih 14 tačaka su primjenjive na balkanske prilike pri kraju Prvog svjetskog rata?

Izvor 1

14 tačaka predšednika SAD Vudroa Vilsona

1. Ugovore o miru treba sklapati javno i poslije toga ne smije biti nikakvih tajnih sporazuma, a diplomatija će uvijek raditi javno.
2. Apsolutna sloboda pomorske plovidbe tokom rata i mira izvan teritorijalnih voda
3. Ukidanje svih ekonomskih prepreka.
4. Snižavanje nacionalnih naoružanja na najmanju moguću mjeru koja odgovara sigurnosti pojedinih zemalja.
5. Nepristrasno rješavanje kolonijalnih zahtjeva, uzimajući u obzir interese naroda o kojima je riječ.
6. Odlazak stranih vojnih snaga s ruske teritorije.
7. Odlazak stranih vojnih snaga iz Belgije i uspostava njene pune suverenosti.
8. Oslobođanje cijele teritorije Francuske s korekcijom granice u Alzasu i Loreni koje su 1871. oduzeli Prusi.
9. Uspostava Italije u njenim nacionalnim granicama.
10. Puna sloboda za autonoman razvitak naroda Austrougarske.
11. Evakuacija Rumunije, Srbije i Crne Gore, te slobodan prilaz moru za Srbiju.
12. Autonoman razvoj za neturske narode u Osmanskom carstvu, slobodan prolaz kroz Dardanele.
13. Osnivanje slobodne Poljske s izlazom na more i priključenje Poljskoj onih teritorija koje su naseljene Poljacima.
14. Osnivanje Društva naroda koje će pružiti jamstvo za političku i teritorijalnu nezavisnost malih država.

<http://www.firstworldwar.com/source/fourteenpoints.htm>

Aktivnost 5

1. Analizirajte zastavu, grb i novac Kraljevine SHS i utvrdite koji simboli su bili upotrijebljeni.
2. Da li se neki od simbla i danas koriste, đe?
3. Analizirajte neke papirne novčanice Kraljevine SHS, koje slike i simboli su korišćeni, i zašto?

Izvor 1

Zastave i grb Kraljevine SHS / Jugoslavije

Izvor 2

Papirni banknote korištene u Kraljevini SHS / Jugoslaviji

<http://www.hnb.hr/novcan/povijest/h-nastavak-4.htm>

	Kraljevina SHS / Jugoslavija	Još u upotrebi u zemljama bivše Jugoslavije
Zastava		
Grb		
Novac		

Izvor 1

Londonski sporazum iz 1915.

Izvor 2

Majska deklaracija Londonski sporazum iz 1915.

Član 4

Budućim mirovnim sporazumom Italiji će biti dat distrikt Trentino, kompletan Južni Tirol sve do njegove prirodne geografske granice, prolaza Brener; grad i distrikt Trst; okrug Girica i Gradiška; kompletno poluostrvo Istra (...).

Član 5

Italiji će biti data pokrajina Dalmacija u njenim sadašnjim administrativnim granicama (...).

Član 9

Francuska, Velika Britanija i Rusija u principu prihvataju interes Italije u održavanju političke ravnoteže snaga u Sredozemlju, i njeno pravo, u slučaju cijepanja Turske, na dio jednak turskom dijelu u Sredozemnom bazenu (...).

Član 11

Italiji će pripasti ratna odšteta koja odgovara razmjerama njenih žrtava i napora.

Član 16

Ovaj dogovor će se držati u tajnosti.

Great Britain, Parliamentary Papers, London, 1920, LI Cmd. 671, Miscellaneous No. 7, 2-7

Izvor 3

Proglašenje Države Slovenaca, Hrvata i Srba, Zagreb, 29. 10. 1918.

Dalmacija, Hrvatska, Slavonija sa Rijekom proglašuje se posve nezavisnom državom (Buran pljesak i odobravanje.) prema Ugarskoj i Austriji, te prema modernom načelu narodnosti, a na temelju narodnoga jedinstva Slovenaca, Hrvata i Srba pristupa u zajedničku narodnu suverenu državu Slovenaca, Hrvata i Srba na cijelom etnografskom području toga naroda, bez obzira na ma koje teritorijalne i državne granice, u kojima narod Slovenaca, Hrvata i Srba danas živi. (Tako je! ! Ponovo svi ustaju uz buran pljesak i poklike.)

Sveopća narodna ustavotvorna skupština svega ujedinjenoga naroda Slovenaca, Hrvata i Srba odlučit će sa unapred određenom kvalificiranom većinom, koja potpunoma zaštićuje od svakoga majoriziranja, konačno kako u formi vladavine, tako u unutrašnjem državnom ustrojstvu naše države, utemeljene na potpunoj ravnopravnosti Slovenaca, Hrvata i Srba. (Pljesak i odobravanje.)

U Zagrebu, dana 29. listopada 1918.

Proglašenje države Slovenaca, Hrvata i Srba, Zagreb, 29. oktobra 1918, F. Šišić, Dokumenti, 189-196.

Izvor 4

Muslimani iz Bosne prihvataju državu Slovenaca, Hrvata i Srba.

Politički predstavnici Muslimana iz Bosne i Hercegovine opredijelili su se za politiku narodnog ujedinjenja u septembru 1918. godine, a kada je oktobra 1918. godine, u Zagrebu stvoreno NV SHS, vođe bosansko-hercegovačkih Muslimana uputile su NV SHS sljedeću izjavu:

OVIME IZJAVLJUJEMO, DA PRISTAJEMO UZ NAČELA ZAGREBAČKE REZOLUCIJE OD MARTA 1918, U KOJOJ JE SADRŽANO NAČELO BEZUVJETNOG NARODNOG SAMOODREĐENJA I UJEDINJENJA SRBA, HRVATA I SLOVENACA U NEZAVISNU, NA DEMOKRATSKIM TEMELJIMA IZGRAĐENU, NARODNU DRŽAVU. DRŽEĆI SE OVIH TEMELJNIH NAČELA, OBAVEZUJEMO SE DA NEĆEMO NI KAO POJEDINCI, NI KAO MA KAKVA SKUPINA, ISTUPATI U JAVNOM ŽIVOTU, NITI DAVATI KAKVE IZJAVE, BEZ PRETHODNOG ODOBRENJA NARODNOG VIJEĆA SLOVENACA, HRVATA I SRBA.

Izjavu su potpisali dr Halilbeg Hrasnica, Zija Rizaefendić, dr Mustafa Demišić, dr Mehmed Spaho, dr Mehmedbeg Zečević i Hifzi Muftić.

Glas Slobode, br.223 od 19.10.1918. godine; Srđan Budisavljević, Stvaranje države Srba, Hrvata i Slovenaca, Zagreb, 1958. godine, str.. 79

Izvor 5

Skupština u Podgorici, Odluke

Tokom zasijedanja od 13. novembra 1918, Skupština je donijela odluke:

1. Da se kralj Nikola Petrović i njegova dinastija skinu s trona,
2. Da se Crna Gora i Srbija ujedine u jednu državu pod dinastijom Karađorđevića i da tako ujedinjene postanu zajednička jugoslovenska država,
3. Da Izvršni narodni odbor, od 5 članova koje treba izabrati, rukovodi Crnom Gorom dok zajednica Crne Gore i Srbije ne bude kompletna,
4. Da o ovim zaključcima bude obaviješten kralj Nikola, kao i Vlada Kraljevine Srbije i savezničke zemlje: Francuska, Engleska, SAD i Italija. Nakon Oktobarske revolucije, Rusija više nije bila u savezničkom bloku.

J. J.   ć, *Stvaranje Crnogorske države i razvoj crnogorske nacije*, 1947, C   , . 436.

Izvor 6

Skupština u Podgorici, novembar 1918.

http://www.montenegrina.net/pages/pages1/istorija/cg_izmedju_1_i_2_svj_rata/podgoricka_skupstina_n_martinovic.htm

Izvor 7

Zagreb, 29. 10. 1918. proslavljanje odluke Hrvatskog sabora o napuštanju Austrougarske

http://www.daz.hr/izlozba_persic_galerija.html Downloaded November 1st, 2012.
<http://www.skyscrapercity.com/showthread.php?t=679752&page=26>

Izvor 8

Prva slovenska vlada u državi Slovenaca, Hrvata i Srba, novembar 1918.

<http://www.skyscrapercity.com/showthread.php?t=679752&page=26>

Izvor 9

Slavlja na ulicama Ljubljane i Celja

NARODNI PRAZNIK u CELJU 6.11. 1918.

Pr. Evliješa - Ljubljana. Ustanovitev Jugoslavije - 29. X. 1918. Sonatis projekt

<http://en.wikipedia.org/wiki/File:KongressfallofAH.jpg>

Izvor 10

Ulazak Srpske vojske u Zagreb, novembra 1918.

http://hr.wikipedia.org/wiki/Prosinačke_žrtve_5._prosinca_1918

Izvor 11

Tokom Prvog svjetskog rata, u Hrvatskoj je bilo aktivno nekoliko brigada pod zajedničkim imenom Domobrani, kao dio austrougarskih vojnih snaga. Nakon ujedinjenja u Kraljevinu SHS te vojne jedinice su raspuštene, a kao reakciju na odluku od 5. 11. 1918, vojnici su protestovali na ulicama Zagreba, a pridružilo im se i nekoliko stotina građana. Zagrebačka policija otvorila je vatru i ubila 14-ero ljudi. To su bile prve žrtve u novoj državi.

Vecernji list, 04.12.2010, Zagreb
http://hr.wikipedia.org/wiki/Prosinačke_žrtve_5._prosinca_1918

1.

Izvor 5

Rudolf Arčibald Rajs* o Makedoncima

Rekao sam da bih vas radije zvaao Bugarofonim Makedoncima. Nazivate ove ljude Bugarofonima, zbog njihovog jezika koji liči na bugarski. Ali da li je to bugarski, da li se isti jezik govori u Sofiji? Ne. Makedonski je jednako sličan srpskom koliko i bugarskom. Ja nisam lingvista i ne bih si dozvolio ličnu prosudbu, ali nepristrasni balkanolozi su mi potvrdili da je makedonski sličniji srpskom nego bugarskom jeziku. Moguće je da ima lingvista koji će tvrditi upravo suprotno. Ali ostaje činjenica da se makedonskim jezikom ne govori ni u Sofiji, niti u Beogradu. To je zaseban slovenski jezik, kao što mi imamo romanski u Švajcarskoj, koji se govori u Grizonu, pored talijanskog. Prema mom mišljenju, Makedonce ne treba zvati ni Bugarima ni Srbima, već prosto Makedoncima.

*R A č R (1876–1929) , č š P U S L . K đ

R. A. Reiss, Sur la situation des Macedoniens et des musulmans dans les nouvelles provinces grecques. Paris, 1918, pp. 6-7.

Izvor 6

Memorandum Džemsa Buršijeja o stvaranju Makedonije

London, 26. 02. 1919.

- (1) U interesu pravde i budućeg mira na Balkanskom poluostrvu, neophodno je da se nove granice na Balkanu formiraju tako da koliko je moguće koincidiraju sa granicama tamošnjih naroda.
- (2) U slučaju Makedonije naročito je poželjno primijeniti ovaj princip, u pogledu zahtjeva rivalnih sušednih država, koji su bili izvor beskrajne bijede tog stanovništva u proteklih gotovo pola vijeka. Sa autonomnom vladom pod zaštitom Velikih Sila, stanovništvu bi bilo omogućeno da se pozabavi vlastitim interesima, da žive i napreduju bez maltretiranja kome su do sada bili izloženi.
- (3) Ako prihvatimo teoriju koju su razvili Srbi i Grci, da je nacionalna svijest Makedonaca 'fluidna' i da ne pokazuje pristrasnost bilo kojoj stranoj propagandi, prirodni zaključak je da oni treba sami sebe da vode i da treba usvojiti princip 'Makedonija Makedoncima'.
- (5) Autonomna makedonska država treba da se prostire od Šar-planine (etnička granica Srba) na sjeveru, do Egejskog mora na jugu, te od granice Bugarske na istoku do Albanije na zapadu. Južna granica, šireći se od jezera Kastorija do ušća Vardara, ostavilo bi Grčkoj mjesto Ber (Veriju), a Grčka bi takođe zadržala i Nigritu i poluostrvo Halkidik.
- (7) Odricanje Srbije i Grčke od makedonske teritorije koju su okupirale od 1913. ne bi bilo nerazumno, s obzirom na velika proširenja koja će ove države sada dobiti.
- (8) Solun, koji je komercijalno neodvojiv od unutrašnjosti, prirodno bi postao glavni grad nove države.
- (9) Ovako predloženo rješenje zadovoljilo bi široko prisutnu želju za autonomijom koja je postojala u Makedoniji i u Solunu mnogo godina unazad.

Džems D. Buršijeja, istaknuta javna ličnost u Britaniji i novinar

*Str 651-652, The University of "Cyril and Methodius", Documents on the Struggle of the Macedonian People for Independence and a Nation-State, Volume I 1982
<http://mk.wordpress.com/tag/aegean-sea/>*

1. Zapisnik 33. šednice Odbora za nove države, 15. 07. 1919.

Diskutovano je rješenje sa novom državom Srba, Hrvata i Slovenaca. Prijedlog Italije da se da pravo autonomije Makedoniji (Aneks A) i Albaniji (Aneks B) je bio na dnevnom redu i veoma dugo se diskutovalo o njemu. Predstavnik Italije je stavio naglasak na važnost pružanja neophodne sigurnosti za zaštitu stanovništva Makedonije, a naročito Slovena koji nijesu Srbi. Gdin Liper je sugerisao da dok nema sumnje da neki oblik samouprave srpska vlada treba da dá Makedoniji, nije bilo sigurno da li takvu obavezu treba nametnuti državi Srba, Hrvata i Slovenaca, pa bi bilo bolje, kao prvi korak, raspitati se kakvi su prijedlozi Vlade (SHS) za rješavanje ovog područja. Gdin Laroš je naglasio izuzetnu važnost da se ne podriva autoritet Vlade (SHS) uspostavljajući državu unutar države, i snažno zamolio da se miješanje u unutrašnje stvari države drži na minimumu.

* Alen Leper, šef presbira britanske delegacije na Pariskoj mirovnoj konferenciji.

* Žil Laroš, delegat u francuskoj delegaciji na Pariskoj konferenciji i član Odbora za nove države.

2. Zapisnik sa 39. šednice Odbora za nove države, 30. 07. 1919.

(...) Odbor je zatim raspravljao o makedonskom pitanju (1497). Iznescena su dva prijedloga, najprije nacrt koji je pripremio pukovnik Kastoldi (1498), po zahtjevu, prikazujući Makedoniju kao autonomnu oblast slično kako je urađeno za Ruteniju (1499).

Postignuta je opšta saglasnost da ovo nije bilo moguće usvojiti. Drugi prijedlog je bio britanskog predstavnika, da se naprave aranžmani kojima bi Liga naroda bila ovlašćena da zadrži predstavnike u Makedoniji, kako bi pojačali garancije protiv represije.

Nikakva definitivna odluka nije proizašla iz ovih rasprava, ali je dogovoreno da bi različiti članovi Odbora trebalo, po mogućnosti, da iznesu neke konkretne prijedloge za sljedeći sastanak.

* Pukovnik Kastoldi, član italijanske delegacije u Odboru za nove države.

* Rutenija se odnosi na Ukrajinu.